

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Böteborgska Magazinet.

Torsdagen, den 6 Februarii 1766.

Min värde vän och Medbroder här wid Scholan, Herr Bibliothekarien Magister Carl J. Brag, har inlemnadt följande underrättelse:

Jag kan i år ej hålla mit löfte, at gifwa ut någon fortsättning af Göteborgs Stiftes Matrikel, emedan affättningen hittills ej lönat min möda och kostnad, jag ej heller ännu har råd til, at med min stada tjena allmänheten. Dock som mit menlösa företagande anses på högre orter för nödigt, och Kongl. Swenska Wetenskaps Academien, genom des Secreterare, Herr Riddaren Wargentin, höggunstigt behagat anse mit Matrikel-arbete för nyttigt och nögsamt, samt därest det foresättes, och i andra Stift eferföljes, skickligt at gifwa et föreräffeligt ljus om Säderneslandets tilstånd, som orden i breswet lyda; så skal jag wisseligen, om Gud unnar mig helshan och jag träffar någorlunda patriotiske corresponderer, samla til en wida nyttigare fortsättning nästkommande år 1767.

Wore nit och kärlek för Säderneslandet mer allmän ibland oss; så skulle hwarken felas nyttiga skrifter eller läsgirige afnämare. Därigenom bleswo wäl Bofforfattare, i et folk- och penninge-fattigt land, ej särdeles förmögne, ty den lyekan är ännu sällshut i Sverige: men allmänheten bleswo mer uplyst, och följagteligen ömmare, om sin foster-bygd; snikenshet och egenmytta, som i mörkret triswes, yswes och tyranniserar, skulle däremot twingas några steg tillbaka, om icke aldeles sättas ur stånd at göra betydande skader. Tant om wi singo upleswa så fålla dagar! Wi skulle ändock icke le at dem, som nu skratta at vår önskan.

Jmedlertid förförer mig min patriotism och än öfriga frif-hjfnad at fatta til pennan, så ofta jag kommer öfwer några betydliga Kyrko-Tabeller, hållt ut inga andra källor kan grundeligare och wissare uträkningar hemtas om landsPapers tilstånd och hushålls-tarswor. Som detta är en Artikel uti mit Matrikel-systeme, så hoppas jag framdeles så fullfölja ömmärkningarne öfwer hela Stjterns och de där liggande landshöfdingedomens Tabeller, såsom jag,

uti den redan tryckte Matrifeln gjort öfwer Halland. Stor sak, om ofunnigheten fördömer sådant som et onyttigt arbete, ty de uplystare förstå wäl, hwartil det duger.

Då jag nyligen några dagar julade i Halland, kom jag at bläddra igenom Proste-Tabellerne öfwer Himle- och Faurås-Häraders Contract, som innefattar 31 Stads- och lands-Församlingar. Uti dessa Härader äro från år 1755, til 1764, båda inberäknade, och altså på 10 års tid födde 2911 söner, 2857 döttrar, tillsammans 5768 lefwande barn, utom 233 dödfödde. Bland de lefwande woro 150 twillingar och 3 trillingar, samt 74 af wälta säng. Wigde woro 1388 par, och genom döden uplöste 1338 par. Döde, af mankön 2380, af qwinkön 2521, tillsammans 4901. Af desse woro barn under 1 år, 1327; under 10 år, 2250; ungdom och ogift folk, 521; gift folk, 2130. Skola de wigde dessa åren årsätta för efterwerlden de på samma tid döde, så skola af 2 par 7 barn födas och blifwa wid lif. Jag påminner mig hafwa läst någonstäds uti en utländsk Auctor, som wille bestrida Wäre Häfdatefnares berättelser om de gamle Götters oflighet och utflytningar, af den grund, at nu skal i Sverige ej kunna räknas mer än knapt 3 barn på hwart äktenkap; men utom det at Götterne gingo tidigare in i äktenkap än nu, samt hade, til en stor del, flere än en hustru; woro ock fräe från koppor, måsling, kiftosta och flere barn-dödar, som då än icke smittat Europa: så bygger den samme Auctoren sin utsaga på falsk grund, ty hwar jag varit i Niter och sett i Tabeller, har jag funnit at åtminstone 4 barn wid påf kunna på hwart äktenkap räknas födde, ehuru welflighet, casse och brännewin gjort senare tiders äktenkaper mindre fruktbarande. Men jag wil nu gå til Himle- och Faurås-Häraders Tabeller tillbaka.

Jag ängslades där at se, det ibland de för-nämnde döde barnen woro 43 ihjällegade af wårdsstösa ammor och mödrar. Och tror jag, at man med sanning wäl kunde fördubbla detta antal; ty man känner folkets wårdslöshet, och jag liter nog på, at icke alla ihjälqwasde barn blifwa hos presterne för sådan ändalyft angifne. Men med än mera rykning må anses, at, utom åfälliga barn, som drunknat i brunnar, hwilke, emot lag, äro mångeståds ej täckte; hafwa 5 barn, på särstilla ställen, fallit i sud-het drank och skallat sig til döds. Således är ej nog, at böndernes kära brännewin förev så många fullwurne i förtid ur werlden, Gud wet i hwad ewighet de stamma; utan de stackars barnen skola ock ställas i wåda at skälla sig i dranken! Himmelsriande, men onäpft, wårdslöshet!

Nu följa, af för-nämnde Tabeller, en hop proportioner och uträkningar, som

som gifwa största nöget och uplysningen ur detta werk. Proportion emellan födde söner och döttrar war som 100 til 98,14; emellan äkta och oäkta, som 100 til 1,27, så at ungefärligen hwar 79 barn war oäkta. Hwar 78 barn-fång har gifwit twillingar, och hwar 26 barn varit dödfödd. De föddes antal öfwerstjuter de dödes (dödfödde alltid oheråknade) med 867, som alltså woro Håradernes tilwärt, om ej utflytningar födde. Jag må ock tilstå at detta folket ej geria öfwergifwa sin bygd, om ej högsta eländet och et obrägeligt misnöge fördrifwer dem. Koppor och måhling ha dödat 896 personer, det är nästan femte delen af döds-summan. Af döde i allmänhet hafwa en fferdedel dödt under första lesnads året, halfwa döds-summan går öfwer det 20 året; twärt emot plågar i stora städer halfwa döds-summan sällan gå öfwer det 12, hwaris ordsaken låter wara dels at föräldrarne äro af wälluster mera förswagade, och barnen följagteligen klenare; dels blifwa desse senare sällan daggade af sina egna mödrar, utan af ammor. Nog! Stads-boen wil wara på moden, obekymmerfam öfwer ändalykten. Tre hjerdedelar af summan slutas wid det 65, en af 16 har gått öfwer det 80, och en af 120, öfwer 90 året.

Folk-nunren war år 1754, 16800, och då föddes 609 barn; däremot war han år 1763, 17617, då föddes 584. At darsöre sinna folkets fruktisamhet där i orten, finna medel-proportioner tagas både af folknumren och de födde, då det finnes at en folk-nunre af 17290 männistjor i dessa Håraden, föder årligen af sig 595 barn. Så at proportion emellan männistjo-antalet och de döde, är som 29 til 1 i det närmaste. Widare: som medium af äkta paren, i dessa åren, war 3263; så faller af 100 äktenstap årligen 18,23 barn, eller 5 och et halst par i det närmaste, aftra 1 barn om året. Gifte folk, år 1763, woro 6553; alltså proportionen emellan hela folkhopen och de gifte, som 100 til 37,21, det är, mer än en tredjedel af männistjorne woro gifte. Flera och nyttigare anmärkingar och uträkningar kunde jag göra, då jag får et rumligare fält at arbeta uti, som jag framdeles hoppas.

Stads-Nyheter.

Götheborgska Wexel-priset.

Torsdagen, den 1 Februarii.		Onsdagen, den 5 Februarii.	
London	- 81	Dal. R.mt.	London - - 81
Amsterdam	- -	M.f. R.mt.	Amsterdam - 73½
Hamburg	- -	M.f. R.mt.	Hamburg - 76½

Efter förrättad Mantals-skifning här i Götheborg för år 1766, hwarwid alla männistjor,

människor, som lif hafwa, blifwit anteknade, finnas inne i Staden samt Förstäderne, Haga, Mastbugget och Gamla Staden, och på Landerierne: (Kongl. Artillerie- och Fortifications-Staterna samt Garnisonen, samt deras Fruar, Hustrur och barn samt tjenstefolk, dock därunder ej inberäknade.)

	Man.	W.
Hushåll = = = = =	1588	1991
Barn öfwer 15 år = = = = =	134	467
Barn under 15 år = = = = =	1363	1379
Privatorum betjente af bättre och sämre wilkor, som egna hushåll ej hafwa, samt tjenstehjon = = = = =	1362	1363
Löst Folk = = = = =		27
Utfattige och öfweråriga Inhyses-hjon = = = = =	67	246
Summa		4614 5473

Bestigande således hela Folk-numtern af bägge könen tilsamman här i Götteborg til Tio Tusende Attattiofju (10087) personer.*

* I Tyskland anser man ingen stad för stor och folkrik, som icke huser wid påh 20000 personer.

Små Kyrko-tidningar.

I Domkyrko-Församlingen äro ifrån den 30 Januarii til den 5 Februarii födde 6 gosse- och 5 flicko-barn: Döde Stråddaren Barck's Enka, Maria Christina Barck, af lungfot; och 3 barn, af bröst-suka och lishosta.

I Tyska Församlingen födde 1 barn: Döde Soldaten, Martin Gefates; och 1 barn.

I Kronhus-Församlingen födde 2 gosse- och 1 flicko-barn: Wigde Soldaten Lars Sandahl och Enkan Maria Ekeroth: Döde Soldaten Gudmund Sella, 42 år gammal, af hetsig feber; Soldate-Enkan Estrid Månsdotter, 66 år gammal, af släck-feber; samt 1 gosse- och 1 flicko-barn, födde twillingar, som dödde genast efter födslen.

Kundgörrelser.

De som åstunda Bihaget til Riksdags Tidningen N:o 75, innehållande Rikens Ständers underdåniga uttåtande til Kongl. Majestät, öfwer de, emot Borgmästaren Rierman och des associerade, anmärkte brätt-mål ic. kunna betsamma århålla på Kongl. Post-Contoiret härstädes, emot särskild betalning, 24 öre Silfvermynt.

Skulle något hederligt hus åstunda i sin tjenst en Enka, som bor här i Staden och förstår allahanda slags sömm, däruti hon ock wil handleda barn; kan underrättelse sökas hos mig munteligen.

Uti Hr. Conducenten Carlbergs hus wid Mastbammen äro 2 salt-bodar lediga at genast borthyras. År någon sinnad at wilja sig därpå betjena, behagade densamme widare accordera med Herr J. With. Poleschki, som bor där i huset.

Som man på lång tid ingen underrättelse haft om Skeps-Capitonen Christopher Klug, bördig från Saren, hwilken äminstone uppehållit sig i Sverige från år 1680 til 1750; så behagade den som wet, hwar demålte Klug haft sit hemwist och tillhåll, gifwa därom tillförlitelig underrättelse hos Gördelmakaren Berg, emot hederlig wedergallning för beswäret.

En rese-såda för 2 personer i til salu: underrättelsen ökes på Tryckeriet.